

This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey. Bu proje Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak finanse edilmektedir.

Technical Assistance for Development of a Strategy for Alignment with Common Market Organization (CMO) Requirements

Ortak Piyasa Düzeni (OPD) Gerekliliklerine Uyum için Strateji Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi

TR2014/AG/10-A1-01/001 EuropeAid/138004/IH/SER/TR

OPD kapsamında pazarlama standartları

PAZARLAMA STANDARTLARININ ANLAMI

Tarım ürünlerinin çağdaş üretimi ve pazarlaması ürün portföyünün sürekli geliştirilmesini gerektirmektedir. Yetiştiriciler, üreticiler ve pazarlamacılar özellikle malların kalitesi açısından yoğun bir rekabet içerisinde. Sektördeki işletmeciler mallarına pazar bulabilmek için aracı alıcıların yanı sıra nihai tüketicilerin de reel ihtiyaçlarına cevap vermelidir.

Pazarlama standartları, özel sektörden kaynaklanan ürünlerin asgari kalitesini ve fiziksel parametrelerini belirleyen yukarıda belirtilen ihtiyaçlara cevap verir ve piyasa oyuncuları arasındaki karşılıklı iletişimde önemli bir rol oynar.

Standartlar, ne beklendiğinin ve tarımsal alışveriş sonucu ne teslim edileceğinin piyasadaki muhataplar tarafından anlaşılmasını mümkün kılarak uzaktan ticareti kolaylaştırmaktadır. Pazarlama standartları ayrıca parçalı tedarik kaynaklarından gelen tarım ürünlerini bir araya toplayıp teslim sözleşmeleri için referans oluşturulmasını da mümkün kılmaktadır.

Son olarak, standartlar, ürün özelliklerinin ayrıntılı ve adil bir tanımını sunarak ürün ve sevkiyat fiyatlarının belirlenmesine imkân tanımaktadır. Ayrıca işletme açısından bakılacak olduğunda standartlar, şartların daha detaylı şekilde belirlenmesi ve güvenli ürün inovasyonunun sağlanması için ana hatları oluşturur.

Bu gelişmelere dayanan AB OPD Yönetmeliği, pazarlama standartlarını sürdürür, ancak bu standartları çoğunlukla yatay hükümlerle sınırlar. AB pazarlama standartlarını, belirli sektörler için zorunlu kurallara ve isteğe bağlı önceden belirlenmiş şartlara ayırır OPD, standartların tarım ürünlerine uygulanmasını ve ürünlerin AB pazarında fiilen pazarlanmasını ilişkilendirmektedir.

Pazarlama standardı alanında düzenleme yapan AB'nin amacı, ürün geliştirme, inovasyon ve kalite iyileştirme konusunda engellerden kaçınmayı amaçlamaktadır. Pazarlama standartları alanında yasama açısından aktif olan AB, malların AB nüfusuna temin edilmesini güvence altına almayı amaçlayan OTP hedefini de korumaktadır.

Daha fazla ürün detayına ulaşarak bilinçli seçim yapan tüketiciler de bu standartlardan faydalanmaktadır. Standartları göz önünde bulunduran tüketiciler, adil olmayan ticari uygulamaların yanlış yönlendirmelerinden de kaçınmış olur.

Diğer yandan standartların uygulanması ile ürünleri için daha fazla pazar bulan tüccarlar da bu standartlardan faydalanmaktadır. Ayrıca profesyonel olarak tanımlanan ürünlerin görülmeden alınması daha kolaydır.

Kalite beklentilerini gösteren ve piyasa sinyallerini işin tedarik kısmı ile ilgilenenlere ileten standartlar, yetiştiriciler için de avantaj sağlamaktadır. Rekabet açısından bakılacak olduğunda standartlar, kötü üretimden doğan haksız rekabetle mücadele edilmesine imkân tanır. Ürünlerin standart

NIRAS

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey.
Bu proje Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti
tarafından ortak finanse edilmektedir.

tanımlamalarının bulunması halinde, pazar hakkında bilgiye ihtiyaç duyan üreticiler standartlara uygun şekilde toplanan ve dağıtılan pazar fiyatlarına erişebilir.

Ancak, pazarın ve ticaretin kendi dilini “konuşması” ve araştırmacılar, yasama mercileri ve denetçiler tarafından belirlenen sınıflandırmalara veya adlandırma kurallarına çok fazla uyum sağlanmaması da ilgi çekicidir. Bu sebeple standartların yaygın hale getirilmesi için genellikle büyük çaba sarf edilmesi gerekmekte olup, piyasanın gerçekliğinden uzaklaşan standartların günlük tarım ticareti nezdinde kabul edilmesi de zorlaşmaktadır.

PAZARLAMA STANDARTLARININ KAPSAMI

Standartlar, çok farklı ürün spesifikasyonlarını kapsayabilir. OPD açısından bakılacak olduğunda standartlar teknik tanımları, adlandırma ve satış açıklamalarını (sığır ve dana eti, şarap, süt ve süt ürünleri, kanatlı eti, yumurta, yayılabilir yağlar, zeytinyağı ve sofralık zeytinlere ilişkin özel kurallar hariç) içerebileceği gibi, sınıflar, ağırlık, ebat, yaş ve kategori itibarıyla ayırma gibi sınıflandırma kriterlerini de kapsayabilir. Ayrıca pazarlama standartları; türleri, bitki çeşidini veya hayvan ırkını ya da ticari türü de içerebilir. Ürün sunumu açısından bakılacak olduğunda standartlar; zorunlu pazarlama standartları ile ilgili etiketleme, paketleme ve paketleme merkezlerinde uygulanacak kurallar, işaretleme, hasat yılı ve spesifik terimlerin kullanımı gibi hususları etkileyebilir.

Ayrıca standartlar; görünüş, tutarlılık, uygunluk ve ürün özellikleri (örneğin su içeriği yüzdesi) gibi çeşitli kriterleri de içerebilir. Üretimde kullanılan belirli maddelere, bileşenlere veya unsurlara (miktarı, saflığı ve tanımlaması dâhil) atıfta bulunulabilir.

Standartlar birincil üretim aşamasını da kapsayabilir, bunun yanı sıra enolojik uygulamalar ve sürdürülebilir üretimin ileri sistemleri de dâhil olmak üzere çiftçilik ve üretim yönteminin türü (örneğin şarap; tanımları, harmanlama ve kısıtlamalar dahil) ayrıca toplama, sevkiyat, muhafaza ve işlemenin sıklığı, saklama yöntemi ve sıcaklığı, depolama ve nakliye gibi hususlara atıfta bulunulabilir. Standartlar, yukarıda belirtilenlerin yanı sıra, çiftçilik yapılan yer ve/veya menşei (kanatlı eti ve yayılabilir yağlar hariç olmak üzere), belirli maddelerin ve uygulamaların kullanımı açısından kısıtlamalar, özel kullanım veya pazarlama standartlarına uygun olmayan ürünlerin elden çıkarılması, elde tutulması, dolaşımı ve kullanımı ile yan ürünlerin elden çıkarılması ile ilgili şartları kapsayabilir.

OPD kapsamında pazarlama standartlarına ilişkin detaylara bakılacak olduğunda, pazarlama standartlarının uygulanmasına ilişkin kısıtlamalar sektöre göre değişiklik göstermektedir. Pazarlama standartları en geniş ölçekte bahçe bitkileri sektörü ile ilgili olup, bu sektörde özel pazarlama standartlarına tabi olan birkaç ürün (elma, narenciye (portakal, yumuşak turuncgiller ve limonlar dâhil), kivi, marullar (kıvrıkcık ve geniş yapraklı hindiba dâhil), şeftaliler ve nektarinler, armutlar, çilekler, dolmalık biberler, sofralık üzüm ve domatesler) haricinde neredeyse tüm taze ürünlerin genel pazarlama standartlarını karşılaması gerekmektedir.

Bazı ürünler OPD standartlarından muaf tutulmaktadır. Bunlar sanayide işlenen ve hayvan yemi olarak kullanılan ürünler, nihai tüketiciye çiftlikten yapılan satışlar, yerel olarak satılan özel ürünler (Komisyon

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey.
Bu proje Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti
tarafından ortak finanse edilmektedir.

Technical Assistance for Development of a Strategy for Alignment
with Common Market Organization (CMO) Requirements

Ortak Piyasa Düzeni (OPD) Gerekliliklerine Uyum için
Strateji Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi
TR2014/AG/10-A1-01/001 EuropeAid/138004/IH/SER/TR

kararı sonrasında), işlenmiş, mutfakta kullanıma hazır ürünler, yetiştirici veya depo tarafından paketlenen ürünler, bireysel tüketicilere satılan “işlenecek ürünler” şeklinde etiketlenmiş ürünler (Üye Devletin kararı sonrasında) şeklinde sıralanabilir. Ayrıca belirli ürünlerde ürüne göre muafiyet (örneğin kapari, safran, çam fıstığı veya filizli sebzeler) uygulaması da bulunmaktadır.

İSTEĞE BAĞLI SAKLI TUTULAN ŞARTLAR

OPD, sektörler veya ürünlere göre isteğe bağlı saklı tutulan şartlara ilişkin bir program belirlemektedir. Bu şartlar, katma değer yaratma özelliğine veya vasfına sahip tarımsal ürün üreticilerinin bu özellik veya vasıfları iç piyasaya iletmesini kolaylaştırmak ve spesifik pazarlama standartlarını desteklemek ve tamamlamak amacıyla düzenlenmektedir.

Pratikte, isteğe bağlı saklı tutulan bir şart, yalnızca ilgili kullanım koşullarına uygun olan ürünlerin tanımlanması amacıyla kullanılabilir.

“Serbest dolaşan”, “taze”, “ilk soğuk işleme” veya “acı” gibi terimler isteğe bağlı saklı tutulan şartlara ilişkin örnek olarak verilebilir.

İTHALAT VE İHRACAT

Üçüncü ülkeler ile AB arasındaki ithalat ve ihracat işlemleri açısından bakılacak olduğunda iç piyasa gümrük birliği çerçevesinde çalıştığından dolayı, AB’ye giren veya AB’den çıkan ürünlere ilişkin koşulları belirlemek AB Komisyonunun görevidir. Genel olarak bakıldığında yalnızca standarda uygun olan ürünler AB içerisinde pazarlanabilir, ancak eşdeğer düzeyde uygunluk sağlanacağına garanti edilmesi halinde bu ilke ihlal edilebilmektedir.

Bu noktada AB’nin meyve ve sebzelerle ilişkin AB’ye özgü pazarlama standartlarını UNECE tarafından geliştirilen standartlara uyumlaştırırken uluslararası UNECE standartlarını göz önünde bulundurduğunun belirtilmesi gerekmektedir. OPD kapsamında ürün sahiplerine genel pazarlama standartları yerine UNECE standartlarına başvurma hakkı verilmektedir. Bu sayede uygunluk belgesi bulunan ithal tarım ürünleri ile ilgili formaliteler gümrükte tamamlanmaktadır. İlgili denetim kuruluşu, gümrük idarelerine uygunluk belgesi alındığında dair bilgi verdiğinde veya yapılan risk değerlendirmesi neticesinde ilgili tüccardan söz konusu belgenin alınmasına gerek görülmediği anlaşıldığında ürünler dolaşıma girmektedir.

Üçüncü ülkelerin onaylı yetkili makamları kendi belgelerini kullanabilmekte olup (eşdeğer bilgiler mevcut ise), Türkiye de bu çerçevede ele alınmaktadır.

İŞLEYİŞ NASILDIR?

Yukarıda da açıklandığı üzere genel pazarlama standartları, asgari kalite şartları ve asgari olgunluk şartlarının yanısıra üretim menşeinin gösterilmesine ilişkin koşul ve toleransları ifade etmektedir. Genel pazarlama standartları belirli malların sınıflandırmasını, detaylı şekilde gruplandırılmasını veya adlandırma kurallarını kapsamamaktadır.

This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey.
Bu proje Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak finanse edilmektedir.

Standartlar, pazarlama zincirinin tüm kademeleri (ithalat, ihracat, yetiştirici işletmesinden, toptan satış, perakende piyasası, manavlar ve süpermarketlere kadar) için geçerlidir OPD, bahçe bitkileri üretimine ilişkin olarak AB genelinde uygulanacak, ürünlerin pazarlanabileceği kaliteyi gösteren sağlıklı ve adil standartları belirlemektedir.

Hem genel hem de spesifik pazarlama standartları için geçerli olan asgari kalite şartları uyarınca ürünler el değmemiş, sağlam, temiz, zararlı böceklerden ve zararlı böceklerin sebep olduğu hasarlardan hemen hemen arınmış, dışarıdan kaynaklanan anormal düzeydeki nemden, yabancı koku veya tattan arı ve olgun olmalıdır.

Özel pazarlama standartları (ve buna bağlı sınıflandırma) kapsamındaki ürünler, ilgili standartları ve kalite sınıflarını karşılamadıkça taze tüketim amacıyla satılamaz. En azından Sınıf II şartlarını karşılamayan bahçe ürünleri taze tüketim amacıyla satılamaz. Özel pazarlama standartlarının gereklerini karşılamayan ancak genel pazarlama standardını karşılayan ürünler, yalnızca açık bir şekilde 'evde işlemeye uygun' veya buna eşdeğer bir beyan ile etiketlenmiş ise satılabilir.

AB Üye Devletler, pazarlama standartlarına ilişkin olası usulsüzlüklerin risk değerlendirmesini yapmak ve kontrolleri etkin bir şekilde gerçekleştirmek için meyve ve sebze tüccarlarına ilişkin bir veri tabanı oluşturmalı, bu veri tabanı kapsamında standartlara tabi meyve ve sebzelerin pazarlanması ile ilgilenen tüccarlar listelenmelidir. Yerel ulusal makamlar başka amaçlar ile hazırlanmış başka veri tabanını veya tabanlarını kullanabilir. Örneğin Üye Devletler, tüccarların risk analizini yapmak için Entegre İdare ve Kontrol Sistemi (EİKS) kapsamındaki referans veri tabanlarını kullanabilir.

OPD pazarlama standartları kapsamında tanımlanacak en önemli terim büyük ihtimalle tüccar terimidir, çünkü bu terim uygun olmayan malın tasarrufuna sahip kişilerin sorumluluklarını belirlemektedir. Bu bağlamda bakıldığında tüccar, pazarlama standartlarına tabi meyve ve sebzeleri kendi veya üçüncü bir kişi adına satışa sunma veya çıkarma, satma veya başka bir şekilde pazarlama amacı taşıyan ya da uzaktan satış (internet üzerinden) da dahil olmak üzere bu faaliyetlerden herhangi birini gerçekleştiren, ayrıca üçüncü ülkelere ihraç eden ve/veya üçüncü ülkelerden ithal eden gerçek veya tüzel kişidir.

AYRINTILI BİLGİLER

OPD'nin pazarlama standartları çerçevesi, yalnızca ürünlerin fiziksel özellikleri ve parametreler ile ilgili değildir. Standartlara ilişkin kurallar, ayrıntılı bilgileri de kapsamaktadır (örneğin ürün standardına ilişkin bilginin ürünün alıcısına veya tüketiciye iletilme şekli). Ayrıntılı bilgiler ya doğrudan ambalajın üzerine ya da ambalajın ayrılmaz bir parçası olan veya üzerine yapıştırılmış bir etikete, silinemez bir şekilde basılarak, ambalajın bir tarafında okunaklı bir şekilde gösterilmelidir.

Bir nakliye aracına yüklenerek dökme olarak nakledilen mallarla ilgili ayrıntılar beraberindeki bir belgede mevcut olmalı veya nakliye aracının içine açık bir konumda yerleştirilmiş bir bildirimde gösterilmelidir. Mesafeli sözleşmelerde, pazarlama standartlarına uygunluk, satın alma işleminin sonuçlanmasından önce ayrıntılı bilgiler mevcut olduğunda yerine getirilir

Tüm aşamalarda ürünler, paketleyici/dağıtıcı ve menşe ülke (tam olarak) adı ve tam adresi ile etiketlenmelidir. Özel pazarlama standartları kapsamındaki ürünlerin üzerindeki etiketler, ürünlerin

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey.
Bu proje Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti
tarafından ortak finanse edilmektedir.

kalite sınıfını da göstermelidir ve eğer ilgili standarda göre gerekli ise, çeşit veya türü, boyutu ve ağırlığı veya kutulardaki sayı/adeti de göstermelidir.

Perakende satışlarda, ürünlerde menşe ülkeyi tam olarak belirten bir etiket bulunmalıdır (kısaltmalar kabul edilemez). Özel pazarlama standartları kapsamındaki ürünlerin ayrıca kalite sınıfını ve çeşidi/türü de belirtilmelidir. Perakende satış öncesi paketler, ilgili standardın gerektirdiği tüm bilgileri göstermelidir.

Perakendeci, menşe ülke ile ilgili ayrıntılı bilgileri dikkat çekecek şekilde ve okunaklı olarak vermelidir. Uygun durumlarda sınıf ve çeşit ya da ticari tip de tüketiciyi yanıltmayacak bir şekilde ifade edilmelidir. Önceden paketlenmiş ürünlerde net ağırlık da belirtilmelidir (kolaylıkla sayılabilen adet/parçalar halinde satılmadığı takdirde).

Net ağırlığı 5 kg veya daha az olan ve eşdeğer kaliteye sahip ürün karışımlarına da izin verilmektedir. Bu durumlarda, tüketiciyi yanıltmamak kaydıyla, menşe göstergesi yerine ürün içeriğine bağlı olarak "AB meyve ve sebze karışımı", "AB-dışı meyve ve sebze karışımı" veya "AB ve AB-dışı meyve ve sebze karışımı" gibi alternatif ifadeler kullanılabilir.

UYGULAMA VE DENETİM

OTP kuralları uyarınca Üye Devletlerin, OPD hükümlerinin, programlarının ve düzenleme önlemlerinin (örneğin pazarlama standartları) uygulanmasını garanti eden etkili kontrolleri yeterli düzeyde uygulaması gerekmektedir.

Üye Devletlerin tamamında standart şartlarının karşılanması açısından sanayiye destekleyen ve koruyan denetimler yapılmaktadır. Ulusal makamlar, ürünlerin beklenen standart şartlarına uygun olmasını sağlamak için dağıtımın tüm aşamalarında ürün kontrolü yapmaktadır. Herhangi bir uygunsuzluk olması halinde sorumlu operatörler, ilgili ürünün standartları karşılamasını sağlamak için düzeltici eylemlerde bulunmak zorundadır.

Bu tür düzeltici veya önleyici eylemler çerçevesinde satıştan kaldırma, yeniden etiketlendirme, yeniden tasnif etme, ürünleri sınai işleme veya hayvan yemi olarak kullanıma gönderme veya çöpe atma ya da evde işlemenin sağladığı istisnalardan faydalanma gibi işlemler yapılabilir.

Ulusal kurumların denetçileri genellikle, AB pazarlama standartlarına tabi ürünlerin ticaretinin veya dağıtımının yapıldığı tesisleri (limanlar, havaalanları, yetiştiricilerin arazileri, paketleme yerleri, dağıtım depoları, süpermarketlerin dağıtım depoları, toptancılar, süpermarketler, manavlar, perakende piyasaları ve çiftlik dükkânları da dâhil) ziyaret etmektedir. Bu ziyaretler risk temelli bir yaklaşım uyarınca yapılmaktadır; başka bir deyişle AB pazarlama standartlarını düzenli olarak karşılayan tesisler nadiren ziyaret edilmektedir.

